

Prof. dr hab. Krystyna Pieniak- Lendzion
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny
w Siedlcach
Instytut Nauk o Zarządzaniu i Jakości

Ocena

osiągnięcia naukowego, aktywności naukowej oraz dydaktyczno – organizacyjnej dr inż. Wiktora Bojara , ubiegającego się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Podstawa formalna

- Uchwała Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów z dnia 02 września 2019 rok.
- Zlecenie opracowania recenzji – Pismo Dziekana Wydziału Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki z dnia 16 września 2019 rok.

Informacje ogólne o Habilitancie

Wiktor Bojar ukończył studia na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczej w Lublinie. W 1996 roku uzyskał tytuł magistra ochrony środowiska po przedstawieniu pracy dyplomowej pt. „Skład chemiczny osadów dennych Zalewu Zemborzyckiego , wykonanej pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisława Radwana. W 1997 roku uzyskał tytuł magistra prawa na Uniwersytecie Marii Curie –Szkłodowskiej .Tematem pracy magisterskiej było „Prawo do firmy i jego ochrona” wykonana pod kierunkiem prof .dr hab. Ryszarda Skubisza. Również prof. dr hab. Stanisław Radwan był promotorem rozprawy doktorskiej, którą obronił w 2006 roku i uzyskał stopień naukowy doktora nauk biologicznych w zakresie biologii na Akademii Podlaskiej w Siedlcach, na Wydziale Rolniczym. Tematem rozprawy doktorskiej były „Metale ciężkie w wodach i osadach dennych wybranych jezior Pojezierza Łęczyńsko – Włodawskiego.

Kandydat zatrudniony był na stanowisku asystenta (01.10.1998-30.09.2006) w Katedrze Hydrobiologii, Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt, Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. Od 01.10.2006 do chwili obecnej zatrudniony jest na stanowisku adiunkta w Pracowni Doradztwa Rolniczego Instytutu Hodowli Zwierząt i Ochrony Bioróżnorodności (wcześniej Katedrze Hodowli Owiec i Kóz) na Wydziale Biologii, Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki , Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Ocena osiągnięcia naukowego

Prace stanowiące szczególne osiągnięcie naukowe

Zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz.1789) dr Wiktor Bojar jako wyodrębnione osiągnięcie naukowe , przedstawia monotematyczny cykl pięciu publikacji

opublikowanych w latach 2016-2018 pt.” **Zootechniczna analiza czynników i ryzyka sprzyjającego zakażeniom SRLV**”.

Cykl ten stanowią następujące publikacje :

1. **Wiktor Bojar**, Andrzej Junkuszew, Paulina Monika Olech, Jacek Kuźmak, Klaudiusz Szczepaniak; 2018: Monitoring występowania SRLV w stadach owiec zlokalizowanych w środkowo wschodniej Polsce. *Medycyna Weterynaryjna* Vol.74 nr8 s. 532-535;(IF 0,197; pkt. MNiSW;15)
2. **Wiktor Bojar** , Andrzej Junkuszew, Paulina Dudko, Monika Olech, Zbigniew Olesiński, Tomasz Gruszecki, Jacek Kuźmiak; 2018; Riskfactorsassociated with small-ruminantlentiviruses in sheepfoldbuildings;*Annals of Agricultural and EnvironmentalMedicine (AAEM)*2018 Vol. 25 Issue 3; s. 383-387; (IF: 1,116; pkt. MNiSW: 30).
3. **Wiktor Bojar**, Andrzej Junkuszew , Monika Olech; 2018; Wpływ występowania zakażeń SRLV na wzrost i użytkowość rozplodową owiec(Influence of SRLV infections in sheepflocks on growth and reproductive performance);*Medycyna Weterynaryjna* 2018 Vol. 74 nr 8; s. 540-543; (IF: 0,197; pkt. MNiSW: 15).
4. **Wiktor Bojar**, Andrzej Junkuszew, Monika Olech, Jacek Kuźmak, Klaudiusz Szczepaniak ; 2018; Występowanie zakażeń SRLV u wybranych ras owiec (Prevalence of SRLV infections in varioussheepbreeds);*Medycyna Weterynaryjna* 2018 Vol. 74 nr 8; s. 517-519, (IF: 0,197; pkt. MNiSW: 15).
5. Andrzej Junkuszew, Paulina Dudko, **Wiktor Bojar**, Monika Olech, Zbigniew Osiński, Tomasz M. Gruszecki, Monika Greguła-Kania, Jacek Kuźmak, Grzegorz Czerski; 2016; Riskfactorsassociated with small ruminantlentivirusinfection in eastern Poland sheepflocks; *PreventiveVeterinaryMedicine(Print)* 2016 Vol.127; s.44-49; (IF: 1,987; pkt. MNiSW: 40)

Sumaryczny IF dla wymienionych wyżej rozpraw naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR0) wynosi 3,694, natomiast suma punktów według wykazu czasopism naukowych MNiSW 115. Są to prace zespołowe, co jest w pełni uzasadnione, ze względu na złożoność i pracochłonność badań wykonywanych na przeżuwaczach ,zwłaszcza zaś na owcach. Wkład dr Wiktora Bojara w powstanie prezentowanych prac jest wiodący , jak wynika z Jego i współautorów deklaracji. Udział ten był znaczący na każdym etapie badań i polegał na opracowaniu koncepcji badań, gromadzenia materiału badawczego, interpretacji wyników oraz przygotowania pracy do druku. W czterech pracach jest on pierwszym a w jednej trzecim autorem. Biorąc pod uwagę złożoność podjętej przez Kandydata i Jego współwykonawców tak trudnej problematyki badawczej świadczy o jego dojrzałości naukowej.

Wspomniane prace opublikowane zostały w czasopismach o wysokim wskaźniku oddziaływania, zwierającym się od 0,197 do 1,987. Oznacza to, że przedstawione do oceny

publikacje, zostały już poddane ocenie specjalistów w danej dziedzinie oraz ocenie komitetów redakcyjnych czasopism prezentujących uznany, wysoki poziom naukowy.

We wstępie Autor w zwięzły sposób scharakteryzował drogi rozprzestrzenienia się choroby maedi-visna i uargumentował potrzebę prowadzenia tego typu badań oraz jasno sprecyzował ich główne przesłanki.

W trakcie badań zrealizowano następujące cele szczegółowe:

- a- Ocena stanu epidemiologicznego zakażeń SRLV w stadach owiec znajdujących się na obszarze południowo-wschodniej Polski,
- b- Analiza podatności poszczególnych ras owiec na zakażenie SRLV,
- c- Ocena czynników ryzyka sprzyjających wystąpieniu SRLV w stadach owiec,
- d- Analiza następstw występowania zakażeń SRLV na użytkowość rozplodową owiec oraz wzrost jagniąt jako głównych czynników warunkujących opłacalność produkcji.

Ad. a- Oceniając stan epidemiologicznego zakażeń SRLV na obszarze południowo-wschodniej Polski, stwierdzono, że najwyższy odsetek stad w których stwierdzono przynajmniej jedno zwierzę o odczynie seropozytywnym było w województwie podkarpackim (71,43 %) natomiast najniższy w lubelskim (27,03%). Analiza procentowa populacji owiec zakażonych SRLV wykazała, że najwięcej zwierząt o stwierdzonym pozytywnym odczynie była, podobnie jak w przypadku stad, w województwie podkarpackim (19,9%) i była statystycznie istotnie wyższa ($P \leq 0,01$) w porównaniu do województwa świętokrzyskiego (11,35%) i lubelskiego (9,20%). Czynnikiem, który istotnie oddziaływał na wzrost prewalencji zakażeń SRLV była wielkość stada, w którym utrzymywane były owce. W stadach liczących powyżej 100 osobników prewalencja była najwyższa (13,6%) natomiast wraz ze zmniejszaniem się liczebności także spadał procent zakażeń owiec w stadzie.

Ad. b- Analiza podatności poszczególnych ras owiec na zakażenie SRLV wykazała, najniższą prewalencję u owiec rasy uhruska, u której pomimo dużej ilości przebadanych osobników (1675 owiec matek) tylko 5,07 % stanowiły osobniki o pozytywnym odczynie serologicznym. Wykazana prewalencja u tej rasy była ponad 5-7 krotnie niższa w stosunku do rasy wielkopolskiej (35%), owcy pogórza (22,73%) czy cakła podhalańskiego (29,03%) i ponad 10-krotnie niższa niż u owiec rasy świniarka (57,04%).

Ad.c- Ocena czynników ryzyka sprzyjających wystąpieniu SRLV w stadach owiec, wskazała na dużą rolę, czynników związanych ze środowiskiem, w jakim bytują zwierzęta.

Na szczególną uwagę zasługują zastosowane w hodowli technologie utrzymania owiec oraz powiązane z nimi zapylenie. Prowadząc hodowlę zwierząt należy dążyć do zastosowania takich technologii, które w sposób znaczący mogą ograniczać zapylenie w budynkach gospodarskich. Istotny wpływ na wzrost ryzyka zakażeń lentiwirusami miała także wielkość stada oraz powiązany z tym sposób zarządzania. Badania wykazały istotny związek pomiędzy występowaniem m.in zapaleń wymienia oraz biegunek z zakażeniami SRLV owiec. Zakażenie zwierząt przekładało się także na pogorszenie kondycji.

Ad-d. W przeprowadzonych badaniach stwierdzono, że następstwem występowania zakażeń SRLV była istotnie gorsza płodność oraz zwiększona śmiertelność jagniąt. Występowanie SRLV w stadzie owiec miało także niekorzystny wpływ na uzyskiwane masy ciała w 56 dniu zarówno u tryczków jak i maciorek. Wyniki niniejszych badań jednoznacznie wskazują na niekorzystny wpływ SRLV na produktywność owiec.

Reasumując stwierdzam, że przedstawiony przez Kandydata cykl pięciu publikacji stanowi konsekwentne rozwiązanie problemu naukowego i może być uznane za osiągnięcie naukowe określone w Art. 16 ust.3 z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) stanowiąc istotny wkład Kandydata w rozwój dyscypliny naukowej, jaką jest zootechnika.

Pozostałe osiągnięcia naukowe

Zainteresowania Kandydata można podzielić na trzy nurty tematyczne:

- wykorzystywanie małych przeżuwaczy w ochronie przyrody
- wykorzystanie nefarmakologicznych środków ochrony przeciwpasożytnej i ich wpływ na opłacalność produkcji owczarskiej
- formy wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju i wspierania przedsiębiorczości rozwijającej się na terenach rolniczych

Pierwszym z nich było wykorzystanie małych przeżuwaczy w ochronie przyrody.

Ochrona środowiska przyrodniczego jest jednym z priorytetów realizowanych w ostatnich latach zarówno przez Unię Europejską jak i Polskę. Wiąże się to jednak z dużymi wydatkami przeznaczonymi na prowadzenie działań związanych z ochroną terenów

przyrodniczo cennych. Problemem w realizacji tych zadań jest zapewnienie ich ciągłości po okresie finansowania przez instytucje rządowe. Jedną z dróg mogących być rozwiązaniem tych problemów jest opracowanie ekonomicznie efektywnych metod ochrony terenów przyrodniczo cennych do których możemy zaliczyć wypas zwierząt. Należy nadmienić, że od wielu lat zespół interdyscyplinarny Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie pod kierunkiem prof. dr hab. Tomasza M. Gruszeckiego, którego Kandydat jest członkiem, realizuje projekty związane z ochroną terenów przyrodniczo cennych z wykorzystaniem małych przeżuwaczy. Tematyka prac badawczych realizowanych w ramach tego zagadnienia koncentruje się na doborze ras oraz zapewnieniu i kontroli dobrostanu zwierząt utrzymywanych w takich obszarach ,wpływie wypasu lokalnych ras na różnorodność biologiczną łąk i pastwisk ,wykorzystania ekstensywnego wypasu owiec jako metody aktywnej ochrony na obszarach Natura 2000, oraz wypasu jako formy ochrony środowiska przyrodniczego .

Drugi nurt zainteresowań badawczych Kandydata skoncentrowany jest na wykorzystaniu nefarmakologicznych środków ochrony przeciwpasożytniczej i ich wpływu na opłacalność produkcji owczarskiej.

W ramach współpracy z firmą Guyokrma (Czechy) oraz francuską InVivo (obecnie NEOVIA), Kandydat uczestniczył w realizacji dwóch projektów badawczych o charakterze komercyjnym pt „Effect of Oilis SD on growth lambs and reduction of parasiteinvasion” oraz „Effect of Star Block lick on growth and slaughtervalue of lambs and reduction of parasiteinvasion” Wszystkie badania wykonywane były we współpracy ze specjalistami z Zakładu Parazytologii i Chorób Inwazyjnych, Wydziału Medycyny Weterynaryjnej, Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. W wyniku realizacji projektów wykazano krytyczne punkty dla inwazji pasożytniczych w stadach owiec, związane m.in. z ich stanem fizjologicznym.

Porównując dwa rodzaje profilaktyki przeciwpasożytniczej z wykorzystaniem konwencjonalnej metody opartej o preparat chemiczny oraz alternatywnej z wykorzystaniem substancji roślinnych wykazano skuteczność obu metod w ograniczeniu inwazji kokcydiów u badanych jagniąt. W trakcie doświadczenia zaobserwowano także pozytywny wpływ stosowanych preparatów na redukcję śmiertelności jagniąt. Istotną informacją dla praktyki rolniczej jest wykazany doświadczeniach istotny wpływ zastosowanej profilaktyki z wykorzystaniem substancji roślinnych na wzrost jagniąt.. Należy podkreślić, że skuteczność zastosowanych profilaktyk przeciwpasożytniczych w ograniczeniu inwazji została potwierdzona także w przypadku owiec dorosłych. W wyniku przeprowadzonych

doświadczeń stwierdzono, że środek oparty na naturalnych substancjach roślinnych korzystnie wpływał na zmniejszenie ekstensywności pierwotniaków z rodzaju *Eimeria* oraz nicieni *Capillaria*. Wykazano także wysoką skuteczność preparatu chemicznego zawierającego albendazol na istotne zmniejszenie ekstensywności nicieni *Trichostrongylidae*, *Nematodirus*, a także *Capillaria*

Podsumowaniem cyklu badań dotyczących porównania różnych metod zastosowanej profilaktyki przeciw pasożytniczej była praca zawierająca wpływ na ekonomikę produkcji jagniąt rzeźnych. Na podstawie przeprowadzonej analizy ekonomicznej produkcji stwierdzono, że w 56 dniu życia wartość jagniąt w grupie otrzymującej paszę z dodatkiem olejków eterycznych była o 11,90% wyższa niż jagniąt z grupy kontrolnej. Natomiast w kolejnych okresach (70, 100 i 120 dni) wartość jagniąt była wyższa niż jagniąt z grupy kontrolnej odpowiednio o 21,13%, 4,99% i 5,51%. Warto podkreślić, że wartość jagniąt z grupy odrobaczanej preparatem chemicznym była zbliżona do grupy nie odrobaczanej.

Podobne rezultaty badań uzyskano stosując w profilaktyce przeciw pasożytniczej preparaty zawierające olejki eteryczne z *Origanum vulgare* (Lamiaceae) and *Citrus* spp. (Citraceae).

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na korzystne zarówno z punktu widzenia ekonomicznego jak i ograniczenia ilości pasożytów stosowanie naturalnych substancji w profilaktyce. Szczególnie, że jak należy podkreślić zastosowanie naturalnych metod pozwala ograniczyć stosowanie preparatów chemicznych, co jest niezwykle ważne ze względu na rosnącą oporność pasożytów jak i preferencje konsumentów, którzy poszukują produktów wolnych od szkodliwych pozostałości substancji leczniczych.

Wykorzystanie powyższych wyników badań w praktyce stwarza możliwości ograniczenia strat spowodowanych przez pasożyty używając metod zootechnicznych do których możemy zaliczyć odpowiedni dobór ras czy żywienie zwierząt. Wdrożenie profilaktyki przeciw pasożytniczej z wykorzystaniem naturalnych substancji roślinnych będące wynikiem przeprowadzonych badań zostały systematycznie upowszechniane wśród hodowców owiec i producentów jagniąt rzeźnych.

Trzeci nurt zainteresowań badawczych Kandydata skoncentrowany jest wokół zagadnień dotyczących form wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju i wspierania przedsiębiorczości rozwijającej się na terenach rolniczych. W tym nurcie szczególne miejsce zajmuje problematyka klastrów, pogłębiająca problematykę grup producenckich i szeroko rozumianej spółdzielczości wiejskiej.

Klasy są to formy współpracy, które w pozytywny sposób może wpłynąć na rozwój zarówno uczestników klastra jak i całego regionu w znacznym stopniu podnosząc innowacyjność oraz konkurencyjność obszaru na którym są zlokalizowane. Budowa klastra oznacza świadome podejmowanie wysiłków celem poprawy konkurencyjności, przez angażowanie do współdziałania firm, władz rządowych i samorządowych oraz uniwersytetów i instytucji B&R w zakresie związanym z wytwarzaniem określonych produktów lub usług. Asumptem do zainteresowania się tą tematyką było uczestnictwo Kandydata w pracach Lubelskiego Konsorcjum Naukowego (LKN), którego celem jest integracja środowiska naukowego. Praca w Konsorcjum, współpraca ze specjalistami w zakresie klasteringu z zagranicy oraz odbyty zagraniczny staż naukowy ,zainspirowały go do wykorzystania doświadczeń partnerów zagranicznych i lubelskiego środowiska naukowego, w szczególności związanych tworzeniem i funkcjonowaniem Klastra Dolina Ekologicznej Żywności, do badań nad możliwością utworzenia klastra „Jagnię z Lubelszczyzny”.

Uważam , że ta nowoczesna i innowacyjna struktura organizacyjna , jaka są klasy, może być w pełni wykorzystana w hodowli owiec jako filar rozwoju ekonomicznego wszystkich zainteresowanych. Może przyczyniać się do podejmowania i realizacji strategii innowacyjnego rozwoju gospodarstw i w konsekwencji wpływać na rozwój regionu.

W ramach projektu NCBiR NR 12 0113 10 pn. Produkcja jagnięciny w cyklu całorocznym i zagospodarowanie jej na rynku krajowym „Jagnię z Lubelszczyzny”, w wspólnie z zespołem realizującym zadanie projektowe, Kandydat opracował strategię budowy i rozwoju klastra „Jagnie Lubelszczyzny” oraz przygotował materiały do wdrożenia zaprezentowanej w strategii koncepcji. W trakcie spotkań dotyczących powołania klastra wyłoniła się Grupa Inicjatywna w skład której weszły następujące podmioty: Regionalny Związek Hodowców Owiec i Kóz, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Politechnika Lubelska. Określono, że celem działania klastra będzie podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw działających w obszarze produkcji jagnięciny oraz usług towarzyszących poprzez zwiększenie innowacyjności firm, które wzajemnie konkurują i współpracują.

Głównym założeniem opracowanej strategii było wskazanie mechanizmu i procesów rozwoju klastra. Mechanizm taki ma polegać na uaktywnieniu potencjału zasobów wewnętrznych regionu Lubelszczyzny i ich zaangażowaniu w rozwój zdrowych stosunków rynkowych w sektorze żywności pochodzenia zwierzęcego (jagnięciny) poprzez: budowanie świadomości zdrowotnej mieszkańców regionu i generowanie wewnętrznego popytu na zdrowe mięso, ułatwianie przedsięwzięć w zakresie hodowli, przetwórstwa i handlu mięsem

jagnięcym jako odpowiedzi na zaistniały popyt, podejmowanie skoordynowanych działań wsparcia dla rozwoju bazy produkcyjnej i handlowej oraz efektywnego funkcjonowania producentów (zwiększania zatrudnienia, udziału w rynku), stopniowo angażujących inne podmioty i rozszerzających bazę uczestnictwa na rynku żywności pochodzenia zwierzęcego (jagnięciny), dbałość o rozwijanie przedsiębiorczych, innowacyjnych i etycznych zachowań rynkowych wszystkich uczestników klastra.

Efektom współpracy nawiązanej w ramach projektu z Regionalnym Związkiem Hodowców Kóz i Owiec, było stworzenie regionalnej marki „Jagnięcina z Lubelszczyzny” oraz uzyskanie Świadectwa Ochronnego na znak towarowy. Za jeden ze swoich sukcesów Kandydat uważa, artykuł przygotowany na konferencję w Japonii w roku 2016 który został zamieszczony w publikacji wydanej w przez wydawnictwo Springer . Wymieniona publikacja uznana przez The Japan Section of the Regional Science Association International za najlepszą książkę 2018 roku.

Ocena bibliometryczna dorobku publikacyjnego

Według dostarczonej dokumentacji dorobek publikacyjny Kandydata (z wyłączeniem pięciu prac wchodzących w skład monotematycznego cyklu publikacji) obejmuje łącznie 51 pozycji. Składają się na niego:

- oryginalne prace twórcze -32, z czego 18 prac zostało opublikowanych w czasopismach ujętych w bazie JCR
- monografie - 2
- rozdziały w monografiach - 17

Znaczna aktywność naukowa Kandydata rozpoczyna się po uzyskaniu stopnia doktora. Z pośród 32 prac oryginalnych -18 jest opublikowanych w czasopismach z Impact Faktor (IF -7,859). Łączna jej wartość wynosi 11,553 (zgodnie z rokiem opublikowania) z tego na osiągnięcia naukowe przypada 3,694. Natomiast łączna suma punktów MNiSW wynosi 649. Większość oryginalnych prac twórczych opublikowana została w uznanych czasopismach , takich jak: Annals of Agricultural and Environmental Medicine, Medycyna Weterynaryjna, Journal of Elementology, Italian Journal of Animal Science, Animal Science Papers and Reports, Small Ruminant Research.

Całkowita liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS); 56(27 bez autocytowań);Indeks Hirsza według bazy Web of Science(WoS) -3 .

W zestawieniu tabelarycznym (tab.1) publikacji naukowych w latach 1997-2019 Kandydat nie wykazał ilości doniesień i komunikatów wygłaszanych na międzynarodowych i

krajowych konferencjach . Ale wykazał je w części opisowej. Kandydat w brał czynny udział w 47 konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych, sympozjach i zjazdach naukowych, gdzie referował wyniki swoich badań, oraz prezentował doniesienia w formie plakatów. W dokumentacji brakuje precyzyjnej informacji, co do liczby prac referowanych.

Uważam , że dorobek publikacyjny jest dobrym wynikiem w dyscyplinie naukowej Kandydata i świadczy o Jego dużym zaangażowaniu naukowym i oraz wysokim poziomie badań.

Reasumując, wykonane badania uznaję za niezwykle wartościowe, bowiem w większości przypadków łączą w sobie wysoką umiejętność interpretacji zagadnień teoretycznych, poznawczych w bezpośrednim odniesieniu do rozwiązań o charakterze aplikacyjnym. Pragnę podkreślić duże doświadczenie Kandydata w prowadzeniu i organizacji badań naukowych, nowoczesny warsztat badawczy i profesjonalizm zawodowy. Aplikacyjną wartość uzyskiwanych wyników badań Habilitanta w znaczący sposób zwiększa Jego wykształcenie, również prawnicze i umiejętność łączenia wiedzy z zakresu zootechniki, ochrony środowiska z problematyką uregulowań prawnych.. Dorobek naukowy Kandydata jest znaczący przy czym zdecydowana większość prac powstała w wyniku współpracy autorskiej w różnych Zespołach, co świadczy również o dużej umiejętności pracy w Zespole, która jest podstawowym warunkiem prowadzenia nowoczesnych badań.

Pan dr Wiktor Bojar wykazuje dużą aktywność w pozyskiwaniu środków na prowadzenie badań naukowych. Uczestniczył w realizacji 3 projektów finansowanych przez KBN, w 2 projektach finansowanych przez NCBiR, w 2 projektach finansowanych przez MNiSzW, w 1 projekcie finansowanym przez Ministerstwo Gospodarki oraz w 1 projekcie realizowanym w ramach Programu PLO2”Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. oraz w 2 projektach współfinansowanych przez UE. We wszystkich tych projektach Kandydat był wykonawcą. Ponadto był wykonawcą w trzech projektach badawczych o charakterze komercyjnym.

Ocena działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej

Dotychczasowe osiągnięcia dr Witolda Bojara w zakresie działalności dydaktycznej i kształcenia kadr oceniam wysoko. Uczestniczył aktywnie w przygotowaniu i prowadzeniu przedmiotów:

- Ochrona własności intelektualnych , Polityka ochrony środowiska, Technologia produkcji zwierzęcej a środowisko, Prawo w ochronie środowiska, Integracja europejska, Polityka rolna w UE- dla kierunku Ochrona Środowiska:

- Ochrona własności intelektualnej – na kierunku Biologia

- Ochrona własności intelektualnych ,Prawo rolne i pozyskiwanie funduszy UE, Integracja europejska, Polityka rolna w UE na kierunku Zootechnika;

- Technologia pozyskiwania surowców zwierzęcych, Podstawy produkcji zwierzęcej –na kierunku Towaroznawstwo ;

- Podstawy produkcji rolniczej – na kierunku Technika Rolna i Leśna ; Chów i hodowla zwierząt na kierunku Agronomia ;

- Prawo, Prawna ochrona pracy, Ochrona własności intelektualnej-na kierunku Bezpieczeństwo i higiena pracy;

- Ochrona własności intelektualnej – na kierunku Bezpieczeństwo i certyfikacja żywności.

- Promotorstwo nagrodzonej pracy magisterskiej nt. Badanie świadomości ekologicznej oraz waloryzacja wyrobów zawierających azbest w gospodarstwach wiejskich na przykładzie miejscowości Wólka w gminie Serokomla autorstwa Katarzyny Szewczyk ;2012; praca zdobyła I miejsce w konkursie ogłoszonym przez Marszałka Województwa Lubelskiego na najlepszą pracę dyplomową dotyczącą problematyki usuwania azbestu.

Ponadto brał udział w 2009 roku w opracowaniu programu nauczania oraz programów edukacyjnych na potrzeby prowadzonych przez Wydział Biologii, Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki , studiów II stopnia na kierunku Doradztwo w Obszarach Wiejskich.

Taka różnorodność i ilość prowadzonych przedmiotów świadczy o ogromnej wiedzy jaką posiada wykładowca. Kandydat swój program dydaktyczny realizuje w oparciu o nowoczesne metody, które ciągle doskonalili poprzez aktualizację pod względem merytorycznym i formalnym.

Kandydat pełnił funkcję promotora pomocniczego w jednym zakończonym przewodzie doktorskim (2017r)pt.” Produkcyjna i fizjologiczna odpowiedź organizmu owiec na preparat przeciw pasożytniczy zawierający roślinne olejki eteryczne” - Muntaza Mati Mansour Kasha, promotorem głównym był dr hab. Andrzej Junkuszew na Wydziale Biologii, Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki.

Podczas pracy w macierzystej Uczelni Kandydat pogłębiał swoją wiedzę i podnosił kwalifikacje uczestnicząc na stażu naukowym w miesiącach czerwiec-lipiec 2013 roku w Katedrze Ekonomii, Socjologii i Zarządzania (DESG) Uniwersytetu w Tras-os-Montes Alto Douro UTAD, Portugalia, Centrum Studiów Rozwoju Transdyscyplinarnego (CERTAD).

Od 2013 roku był opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Biologów i Hodowców Zwierząt przy Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie – Sekcja Doradztwa Rolniczego oraz współpracował z sekcją Hodowców Owiec i Kóz .

Pod kierunkiem dr Wiktora Bojara wykonano 11 prac magisterskich i 15 prac inżynierskich.

Z inicjatywy Kandydata została nawiązana współpraca naukowa i badawcza z Center for Transdisciplinary Development Studies (CERTAD) Portugalia i Agricultural University at Hvanneyri Islandia. Przedstawiciele tych ośrodków przebywając na Uniwersytecie przyrodniczym brali udział na spotkaniach z pracownikami oraz prowadzili zajęcia i seminaria dla studentów i doktorantów Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Należy podkreślić, że kandydat obok podstawowych zadań naukowo-badawczych zajmował się popularyzacją nauki. Przeprowadzał cykl prelekcji dla rolników na obszarach Natura 2000. Ponadto przeprowadzał cykl prelekcji dla dzieci w wieku szkolnym uczących się w pobliżu obszarów Natura 2000.

Kandydat uczestniczył w pracach komitetów organizacyjnych sześciu krajowych konferencji naukowych (2012, 2014, 2016, 2017, 2017, 2019) oraz w dwóch międzynarodowych (2013, 2018). Ponadto uczestniczył w Lubelskim Konsorcjum Naukowym (LKN) działające przy Politechnice Lubelskiej oraz w międzynarodowej sieci badawczej przy Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie.

W latach 2009-2010 w ramach Lubelskiego Konsorcjum Naukowego, Kandydat współuczestniczył w organizowaniu cyklu konferencji edukacyjnych dla młodzieży studenckiej i licealnej.

W 2017 roku był delegatem na walne zgromadzenie Związku Hodowców Owiec i Kóz w Lublinie . Od 2003 roku jest Radcą Prawnym ; nr wpisu Lb 1173 w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Lublinie.

Dużą aktywność naukową, dydaktyczną i organizacyjną Kandydata dostrzeżono i doceniono na Uczelni, czego dowodem są nagrody (5) i dyplomy uznania (2) J. M Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Oceniając całokształt działalności dydaktyczno , popularyzatorskiej i organizacyjnej dr inż. Witolda Bojara stwierdzam, że jest On dojrzałym nauczycielem akademickim, przygotowanym do samodzielnego prowadzenia zajęć ze studentami, wykazującym duże zaangażowanie w pracy na rzecz środowiska akademickiego

Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę znaczący dorobek naukowy, osiągnięcie naukowe stanowiące monotematyczny cykl pięciu oryginalnych prac twórczych oraz osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne, wzrost aktywności naukowo-badawczej i publikacyjnej po uzyskaniu stopnia doktora stwierdzam, że dr Wiktor Bojar spełnia wymagania określone w art.16 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz.U 2017r.poz.1789). Na tej podstawie wnoszę do Komisji Habilitacyjnej powołanej przez Centralną Komisję Do Spraw Stopni i Tytułów, a następnie Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki, Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie o dopuszczenie dr Witolda Bojara do dalszych etapów postępowania w sprawie o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk rolniczych, w dyscyplinie zootechnika.

Siedlce, 15.10.2019 rok.

